

POLITIET

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
12/3307

Vår referanse
2013/01168

Dato
07.06.2013

Høring - endring i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 (personforfølgelse, voldtekt og andre seksuelle overgrep, formidling av prostitusjon, forberedelse til tvangsekteskap, foreldelsesregler, m.v)

Det vises til høringsbrev av 8. februar 2013.

Oslo politidistrikt har kommentarer til følgende punkter:

Personforfølgelse ("Stalking")

OPD er enig i at det bør innføres en ny strengere bestemmelse for personforfølgelse, samtidig som § 390a i straffeloven av 1902 blir stående for de mindre alvorlige tilfellene, jf. forslag nr 3.

OPD er ikke enig i at det i en ny § 227a skal finne sted en videreføring av kravet om at det må foreligge allmenne hensyn og påtalebegjæring fra fornærmede. Dette korresponderer dårlig med de tilsvarende kravene i forhold til straffeloven § 227. Når en personforfølgelse har blitt så omfattende og alvorlig at den rammes av § 227a, vil den forutsetningsvis være så alvorlig at tiltale spørsmålet bør kunne avgjøres uten hensyn til fornærmedes holdning til spørsmålet.

En ny § 227a bør også omfattes av straffeloven § 12, nr 3, slik at handlinger begått i utlandet også kan straffes. Dette er særlig praktisk fordi det ligger i sakens natur at denne typen alvorlige personforfølgelser kan finne sted over lengre tid og over landegrensene.

Uforming av gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen:

Det anmodes i høringsnotatene at høringsinstansene kommer med eksempler på saker om ufrivillig seksuell omgang hvor forholdet ikke har blitt ansett å være dekket av gjeldende straffebestemmelser.

Utgangspunktet er at all seksuell kontakt skal være frivillig. OPD mottar årlig en betydelig mengde anmeldelser som gjelder seksuelle overgrep, og erfarer ikke at det er et problem at forhold som blir anmeldt ikke dekkes av gjeldende straffebestemmelser.

Oslo politidistrikt

Kriminalavdelingen, besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 66 90 50 Faks: 22 66 87 01

Org. nr.: 961398142
Postgiro: 7694.05.08319

Etter vårt syn antas det imidlertid å mangle egnede straffebestemmelser i de tilfellene hvor en person oppnår seksuell omgang ved å utgi seg for å være en annen. Et eksempel er en sak fra OPD hvor en kvinne hadde frivillig seksuell omgang med en festdeltager. I det mannen gikk på toalettet, snek en annen mann seg inn på det mørke soverommet til kvinnen, og gjennomførte samleie med kvinnen, til tross for at hun tidligere på kvelden hadde avvist ham. Forholdet ble foreløpig subsumert som overtredelse av strl. § 200 første ledd. Et annet eksempel kan være at en enegget tvilling oppnår seksuell omgang ved å utgi seg for å være den andre tvillingen.

OPD mottar årlig en rekke anmeldelser hvor fornærmede ikke har beskrevet at den seksuelle omgangen er oppnådd ved vold eller truende atferd, men hvor den ene parten i etterkant "føler seg utsatt for en voldtekt". I disse tilfellene har det ofte vært en intim kontakt mellom partene før den seksuelle handlingen og partene har vært beruset. Et ikke ubetydelig antall av disse henleggelsene blir påklaget. Oslo politidistrikt viser til Oslo statsadvokatembeters høringsuttalelse, hvor det beskrives at beruselse eller etterfølgende reaksjoner fra omgivelsene, kan være en forklaring på hvorfor anmeldelse inngis.

Oslo politidistrikt er enig i at manglende samtykke ikke skal gjøres til det eneste eller sentrale vilkåret for straffeansvar. Videre er vi i tvil om det er behov for å utvide strl. § 192 til ny bokstav d) som foreslått av departementet og stiller spørsmål til om det er et reelt behov for en slik endring tatt i betraktning at problemstillingen sjelden dukker opp. En slik endring av bestemmelsen vil kunne føre til en betydelig økning av anmeldte forhold og bli oppfattet som en utvidelse av voldtektsbestemmelsen, til tross for at den var ment for å fange opp en "restkategori som ikke blir dekket av bokstav a) til c). Dersom bestemmelsen blir innført og praktisert slik, vil dette i tillegg være problematisk i forhold til minstestrafen på tre år.

Dersom en slik bestemmelse innføres, bør det fremgå av forarbeidene at dette er en snever unntaksregel, og hvor det kategoriserer typetilfeller.

Etter vårt syn bør det ikke opprettes ny bestemmelse som, enten som en selvstendig bestemmelse eller som et strengere alternativ i strl. § 200, retter seg mot seksuell omgang uten samtykke. Vi kan ikke se at det er behov for en slik bestemmelse. Videre vil en slik bestemmelse som påpekt kunne føre til økt fokus på bevisføring om fornærmedes opptreden, risiko for at personer som har begått voldtekt nå innretter sin forklaring etter denne mindre alvorlige bestemmelsen, samt at flere saker blir nedsubsumert. I tillegg er det fare for at straffenivået for voldtekt svekkes.

Forberedelse til tvangsekteskap:

Oslo politidistrikt er enig i departementets forslag til endringene om forberedelse til tvangsekteskap ved å gi straffeloven 1902 § 222 et nytt annet ledd.

OPD ser imidlertid store bevis tekniske problemer knyttet til vilkåret om at det må ha vært inngått et formelt korrekt ekteskap, jfr Rt 2006, side 140. I mange av de kulturene der det er aktuelt å inngå tvangsekteskap, er det ikke uvanlig at ekteskapet inngås mer eller mindre uformelt, noe som blant annet skyldes at formell inngåelse av ekteskap er kostbart og medfører unødig bruk av tid på offentlige kontorer eller lignende. Det blir derfor ofte inngått ekteskap som ikke tilfredsstillende etter straffebestemmelsen, men som har full gyldighet i den aktuelle kulturen.

Formidling av prostitusjon:

Det vises til OPD sitt brev av 19. mars 2012 til Justisdepartementet som det er henvist til i høringsnotatet § 202, og forslaget tiltres.

Handlinger likestilt med seksuell omgang og endring i samleiedefinisjonen:

Vi er enig i endringene i samleiedefinisjonen og endringene i at alle bestemmelser som retter seg mot seksuell omgang gis et tillegg om at de også gjelder det å få noen til å utføre handlinger med seg selv som svarer til seksuell omgang.

Seksuelle overgrep mot barn under 14 år:*Voldtektsdefinisjonen*

OPD er enig i at all seksuell omgang med barn under 14 år bør betegnes som voldtekt. Selv om det rent fysisk ikke er utøvet vold eller trusler, vil det skjeve maktforholdet mellom en voksen og et barn i seg selv innebære at en seksuell omgang vil ha større likhetstrekk med voldtekt enn med frivillig sex.

OPD kan ikke umiddelbart se noen god grunn til at det ikke skulle være mulig å anvende bestemmelsen i konkurrans med de øvrige bestemmelsene som gjelder seksuelle overgrep. Ved å bruke bestemmelsene i konkurrans får man frem forskjellige sider ved det straffbare forhold.

Ny kategorisering: Kvalifisert seksuell handling

OPD ser behovet for en utvidelse, særlig sett opp imot de bevis tekniske problemer som ofte er aktuelle i forhold til så små barn, og ønsket om å ramme en type handling som uansett innebærer at man har trådt over en rekke grenser i forhold til et barn. Som påpekt har dette en viktig side mot krav om oppreisning og for foreldelsen.

Seksuell omgang mellom to fornærmede

OPD ser behovet for å ramme handlinger der to mindreårige forledes til å ha seksuell omgang med hverandre, idet slike tilfeller hittil ikke har vært omfattet av straffeloven av 1902, §§ 195 og 196. OPD ser ingen god grunn til at utvidelsen bare skal begrenses til § 195, idet også barn under 16 år har behov for det samme vernet. Så lenge den seksuelle lavalder er satt til 16 år, bør den aktuelle gruppen også gis dette vernet.

Barnets alder som objektivt straffbarhetsvilkår?

OPD er enig i at et objektivt straffbarhetsvilkår gir det beste vernet for barn under 14 år mot seksuelle overgrep. I forhold til den sårbarhet som disse yngre barna kan ha, er det særlig viktig å legge det fulle ansvaret over på den eldre. Den manglende vissheten om alderen er i seg selv et tegn på at man har å gjøre med en flyktig seksuell relasjon - noe som er særlig uønsket for denne aldersgruppen.

Foreldelse:

Oslo politidistrikt er enig i forslaget om at drap og seksuelle overgrep mot barn under 16 år unntas fra foreldelse.

Oslo politidistrikt har i den senere tid etterforsket flere saker mot gjerningspersoner som har begått overgrep mot barn over en lang periode. I noen av sakene er forholdet ikke

anmeldt av den fornærmede, men blir først avdekket etter grundig etterforskning i de miljøer gjerningspersonen har vært en del av. I andre saker har fornærmede i ettertid valgt å anmelde forholdet for eksempel etter å ha blitt kjent med saken gjennom media. På bakgrunn av dette bør det etter vårt syn vurderes om alle lovbestemmelser som gjelder seksuelle overgrep unntas fra foreldelse, subsidiært at de omfattes av den utskutte foreldelsesfristen i strl. § 68.

Erfaringsmessig vil bevisbilde kunne være uklart når en sak etterforskes lenge etter at forholdet ble begått. Dette er etter vårt syn ikke et argument mot forslaget om at foreldelsesreglene bør fjernes i disse sakene, i det beviskravet uansett er det samme.

Advokat til å ivareta interessene til drepte barn:

Etter OPD syn bør overskriften til lovbestemmelsen endres til: ”Oppnevning av advokat for å ivareta interessene til barn som dør av en straffbar handling.”

Når barn dør som følge av en straffbar handling fra en omsorgsperson, er det viktig at barnets interesser ivaretas. Etter vårt syn er det behov for en slik ordning som foreslått, men for å sikre barnets interesser på best mulig måte bør advokaten oppnevnes allerede på det tidspunkt omsorgspersonen får status som mistenkt.

Under etterforskning av denne typen saker er det ofte behov for å innhente ulike opplysninger fra forskjellige instanser som krever samtykke, som for eksempel helseopplysninger og teledata. Det er ikke alltid like enkelt å få utlevert slike opplysninger. Etter helsepersonelloven § 24 kan opplysninger om en *avdød person gis videre dersom vektige grunner taler for dette*. Avdødes antatte vilje, opplysningenes art og interessene til de pårørende og samfunnet er momenter som det skal legges vekt på ved vurderingen. Helseinstitusjoner er ofte restriktive, og det kan ta lang tid å få behandlet politiets anmodning. Antakelig ville en setteverge kunne bidra både til å klargjøre om det er i det avdøde barnets interesse at opplysninger gis til politiet og avgrense hvilke opplysninger som bør gis. Settevergen skal ha barnets interesser for øye, mens helsepersonell også skal ta hensyn til de pårørende. Når det er mistanke om forutgående mishandling sier det seg selv at de pårørende kan være lite tjent med at opplysninger om familieforholdene og barnets helse- og omsorgssituasjon mens det levde, legges inn i saken. Dersom vergen(e) selv er mistenkt, vil det være fare for at vi ikke får samtykke til å innhente slike opplysninger. Det er viktig at noen kan ta stilling til hva som er i det avdøde barns interesse i slike tilfeller, og at dette enten reguleres i vergemålsloven eller ved at den oppnevnte advokaten får denne kompetansen.

Utvidelse av minstetid og tidsramme ved dom på forvaring for forbrytelser med strafferamme på fengsel inntil 30 år:

Forslaget tiltres, i det det er behov for å øke både tidsramme og minstestraft.

Med vennlig hilsen

Hans Halvorsen
visepolitimester

Saksbehandler: Tina Bjarkø Helleland og Pål-Fredrik Kraby